

Kunsten å skape historier sammen med barn

Birgitte Stien Nordbø
2023

Samskaping/ Co-creation

- Skape noe i fellesskap, der alle har en reell mulighet til å påvirke utfallet. Barna gir innspill til et fellesskap, der de blir tatt på alvor og innspillene fører til noe. For eksempel lage historier sammen, og evt leke disse ut etterpå (Mjanger, 2019)

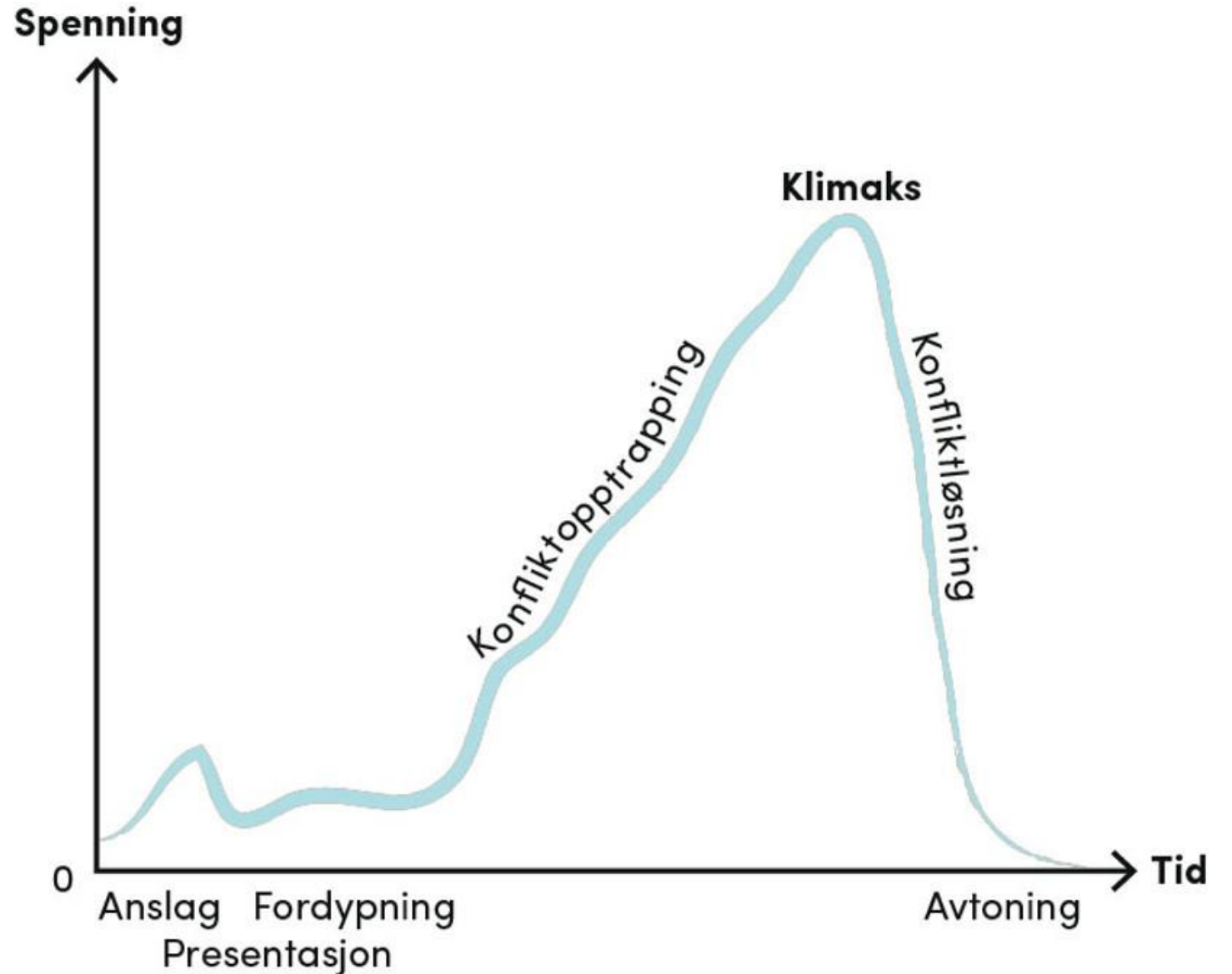
Improvisasjon- tre hovedregler:

1. Spillerne skal til enhver tid i ord eller handling akseptere forslag og utspill, samtidig som de legger til noe nytt.
 2. Spillerne må kontinuerlig nullstille seg, slik at det blir mulig å samspille med andre. De kan derfor ikke alene forestille seg et forløp, men må være våken og til stede i øyeblikket.
- Spillerne må lytte til medspillerne, for å få en fornemmelse av både helhet og egen rolle (Gladsø et al., 2015, s. 213).

Fallgruver i improvisasjon

- Ikke tørre å stole på egne ideer.
- Vi går inn i en veldig, veldig, veldig, stor skog. Bla, bla, bla- tør ikke å møte monsteret.
- Unngåelse av problemet. Definere problemet. Utsette problemet.
- «Hva er det?» «Jeg vet ikke»

-
- Dramaturgisk oppbygging
 - Spenningsoppbygging mot et høydepunkt
 - Point of no return
 - Tidslinje
 - Hvordan vil du starte?
Hvor i historien vil du starte å fortelle?

1. Det vanlige

- Hvem handler historien om – presentasjon av hovedkarakter/karakterene
- «Det var en gang en...» «En maur», «en gutt», «En ballong»
- Sted, stemning, relasjon mellom personer
- Etablering av det vanlige
- Hva skal hovedkarakteren? Hva er hovedpersonens behov og hva skal hovedpersonen?

2. Det uvanlige

- Introduksjon av problem/ konflikt/ utfordring/ spenningselement.
- Noe er annerledes, merkelig, rart. Dette må undersøkes. Innledningen til en spenningsoppbygging. Noe overaskende skjer som endrer fortellingens utvikling, spenningen stiger
- Etablering av det uvanlige
- «En dag når Peter våkner, ser han at Kaja er borte.»

3. Det store møtet!

- Problemet forsterkes. Det store møtet kommer.
- Utbrodere og forsterke spenningen
- «Point of no return»
- Møt monsteret! Tørre å utdype det vanskelige og ubehagelige.
- Kommer dette til å gå bra?

4. Det løser seg!

- Løsning på utfordringen- spenningsforløsning
- «Peter tar Kaja under armen og løper ut av trollebutikken..
- Ta opp igjen elementer fra tidligere i historien. Ikke innfør noe nytt.
- Avrunding. Verden er tilbake til normalen
- Hjemme- borte- hjemme?
- Kanskje en tvist?
- «Siden den gangen...»
- Eller er man tilbake til normalen, men kanskje et lite spor sitter igjen...
- Avslutning

Avslutning av fortellerstund

- Lag en tittel. Hva handler historien om?
- Jeg forteller historien på nytt for barna uten avbrudd
- Det man har skapt selv glemmer man ikke
- Legger til stemninger, lyder, roller, stemmer, skildringer
- Videre arbeid med historien

Etterarbeid

- Henge opp arkene med tegninger og enkeltord i garderoben, slik at barna kan fortelle historien for foreldrene
- Kopiere arkene opp, slik at barna får med seg historien hjem
- Skrive historien ned, på 4 ark, og barna kan lage sine egne illustrasjoner til
- Fortellerteater- om igjen og om igjen
- Dramatisere/ leke historien- trenger vi noen rekvisitter? Hvordan kan vi transformere rommet?
- Lage bok
- Lage nye historier om samme karakter

Virkemidler

Kontraster (eks karakterer)

Vanlig- uvanlig

Spenning

Tempo/ energi

Innlevelse

Øyekontakt

Stemning

Kropp/ bevegelse

Stemmebruk

Lyder

Ansiktsuttrykk

Pauser

Spørsmålstyper

- Skildringer, sanseinntrykk, stemninger, energier og handlingsalternativer.
- Mange svar som spriker i alle retninger. Velge de som passer inn og fører til fremdrift. Av og til kan man kombinere ulike svar (Karakterbeskrivelser).
- **Åpne spørsmål:** åpner opp for fabulering og fantasifulle svar. Undring og nysgjerrighet. Hva lukter det? Hva er oppi boksen?
- **Lukkede spørsmål:** ja/ nei- svar gir lite inspirasjon til videre utforskning og gir bare to handlingsmuligheter. Spørsmål der du kan velge mellom to muligheter- Er det gutt eller jente? Spørsmål som ikke gir viktige svar- Hvilken farge har postkassa?
- Ikke for åpne (Hva skjer videre?) og ikke for lukkede

Barnas svar

- Noen kommer med hele historien
- Tiss og bæsje
- Ikke vær redd for svar som ikke er «pedagogisk riktige»
- Ikke la barna fabulere i det uendelige rundt små detaljer, da mister du drivet i historien
- Tør å velge utradisjonelle svar- de fører ofte til kreative og spennende løsninger
- Innlysende svar, kan føre til klisjeer og at vi forteller historier som egentlig har blitt fortalt før

Om barna

- Tilvenning i arbeidsmetoden
- Kaos – eller kreativ myldring? Rekke opp hånda?
Samtaleform
- Noen vil fortelle alt
- Noen forteller lite
- Må alle bidra likt?
- Eierforhold!

Kompetanse hos læreren

- Kompetanse i improvisasjon- Si ja til tilbud. Se muligheter. Du vet ikke hva som kommer til å skje videre. Samtidig som du aksepterer ideer og er lydhør overfor barnas innspill, må du velge svar som gir historien passelig fremdrift, og ikke hindrer utvikling.
- Vilje til samskapning
- Dramaturgiske ferdigheter- Hvordan bygge opp historie? Hvilke virkemidler skal jeg bruke, hvilke svar fører til fremdrift og åpner opp for ulike muligheter?
- Fantasi – «Tenk om...». Tørre å være i det ukontrollerbare. Ikke være redd for å feile. Stol på fantasien.
- Se og gripe øyeblikket
- Når du kan improvisasjon og dramaturgi, kan du lettere skape en historie sammen med barn- når sjansen byr seg.
- Det er ikke alltid at historien blir fantastisk, men da er det jo bare å skape en ny!
- Finn riktig «timing» for dine egne innspill. Når trenger historien at du skaper noen overganger?

Hvorfor skape historier selv?

- Skriftspråksstimulerende
- Barnekarakterer i historiene er helter
- De minste kan også. Enklere historie. Mamma kan hjelpe. Mer fokus på illustrasjoner.
- Helt unikt
- Fellesskapsfølelse
- Eierforhold
- Mestring
- Kreativ tenking
- Barns medvirkning/ medskaping/ samskaping
- Improvisasjon
- Dramaturgi
- Historiefortelling

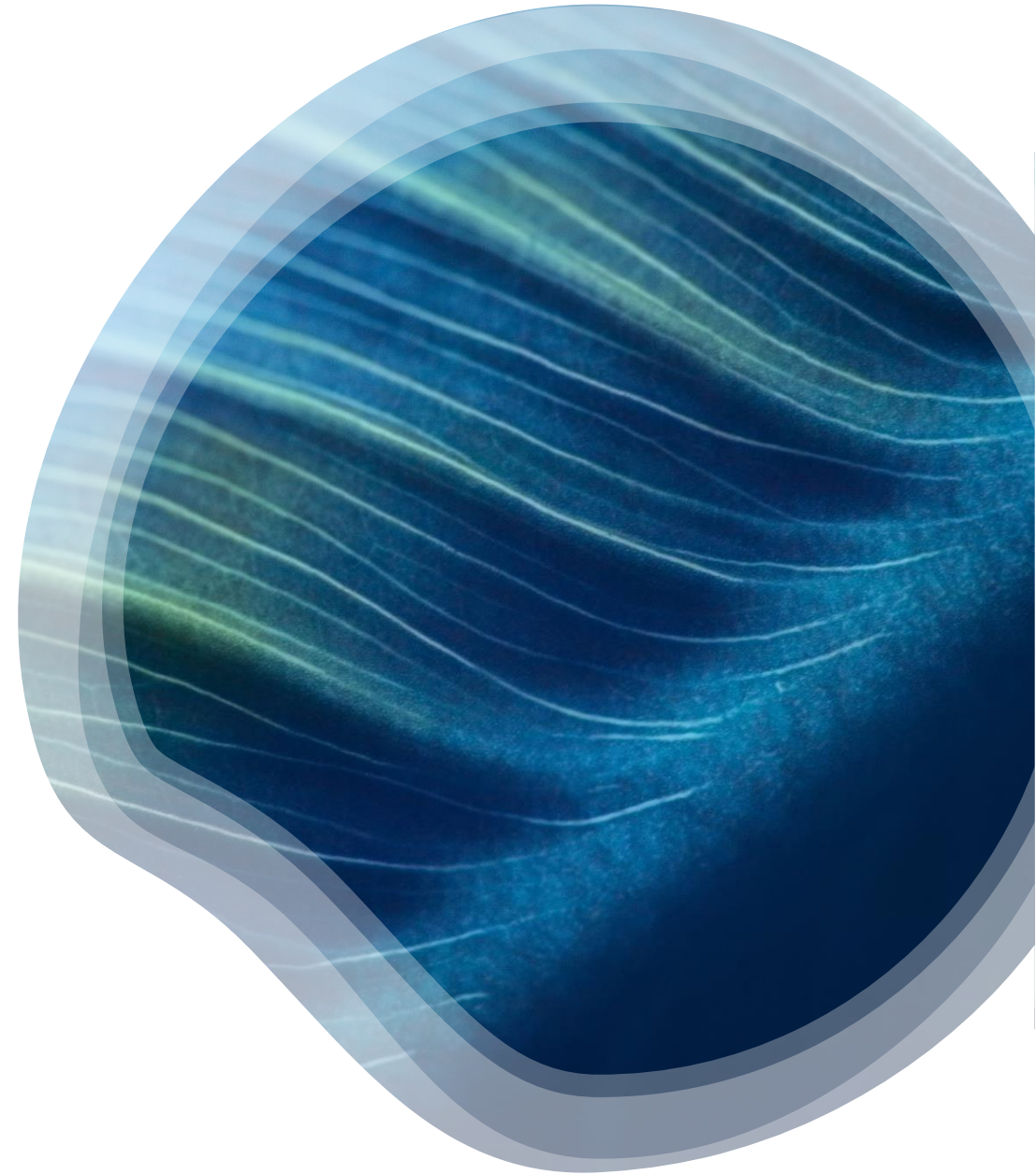
Ikke gjør dette!

Å planlegge på forhånd at historien skal lære barna noe om for eksempel å ikke mobbe

Å lage en historie om kjente personer, for eksempel Erna Solberg eller Pål i barnegruppa

Å skrive historien ned samtidig som den lages

Ikke vær redd for kaos- Det kan virke litt kaotisk i prosessen

Lag en historie med ulike inspirasjonskilder

- Barns tegninger
- Knapper/ klær/ hatter/ boksen med litt av hvert
- Et kunstbilde
- Musikk
- Bildekort
- Tegne en historie
- Figurteater

Litteratur:

- Mjanger, R (2019) Kan du fortelle en historie der vi er med?: Å utvikle improvisatorisk og samskapende fortellerkompetanse, i *Kunstpedagogisk utviklingsarbeid i barnehagen*, Fagbokforlaget.
- Johnstone, K (1997) Improvisation og teatersport, Forlaget Drama
- Gladsø, S., Gjervan, E. K., Hovik, L. & Skagen, A. (2015). *Dramaturgi: forestillinger om teater*. Oslo: Universitetsforlaget.